

*Як тварини
користуються
знаряддями праці*

Степанюк Лілія

7-В клас

Шимпанзе за чвою генетикою близькі до людини. Під час спостереження за дитинчатами шимпанзе, що ростуть у неволі, люди могли порівняти, наскільки розвиток здібностей мавп відрізняється від розвитку здібностей у дітей. Шимпанзе вправно користувалися предметами повсякденного вжитку, такими, як горщики, чашки, столове приладдя, двері, ключі, меблі, книжки для розфарбовування та гральні карти. Спочатку вони вчилися цьому навіть швидше, ніж діти. Шимпанзе розрізняли, якими предметами і в якому випадку необхідно користуватися.

Вони розкладали на підносах предмети, сортуючи їх за кольором, величиною і формою. Це свідчить про розвинене абстрактне мислення. Крім того, шимпанзе добре справлялися з вирішенням практичних завдань. Учені провели серію експериментів, помістивши за ґрати клітки банан, дістати який мавпа могла тільки скориставшись покладеною в клітку палицею.

Варто відзначити, що у випробовуваних мавп вже був досвід спілкування з палицею. У конкретних ситуаціях мавпи вдавалися до допомоги палиць різної довжини. У найскладнішому експерименті тварини повинні були самі зробити довгу палицю, з'єднавши дві короткі. У природі шимпанзе також використовують підручні засоби - вони дістають комах за допомогою паличок. Маніпулювати паличками мавпи починають у найранішому дитинстві, наслідуючи своїм батькам. Здібності до навчання мають також щури, кішки і навіть голуби. Але тільки примати можуть користуватися потрібними знаряддями праці і творчо підходити до вирішення завдань. Унікальні здібності мають дельфіни, які так само, як шимпанзе та горили, впізнають своє відображення в дзеркалі.

ЧИ ТОБІ ВІДОМО, ЩО...

- ▶ Восьминіг - розумна тварина. Своє житло-башту, складене з каменів, він закриває великим каменем. Тут він не тільки ховається від ворогів, але й виглядає зпід кришки у пошуках здобичі.
- ▶ Шимпанзе, які мешкають у савані, використовують для боротьби з конкурентами гілки та камені. Одного разу експериментаторам вдалося спостерігати, як, озброївшись палицями, шимпанзе переслідували леопарда, аж поки той втік.

Серед тварин, що живуть у природі, йде безжальна боротьба за виживання. В процесі еволюції частини тіла деяких тварин перетворилися на своєрідні знаряддя праці, що допомагають їм вижити. У рідкісної мадагаскарської руконіжки на передніх кінцівках є незвичайно тонкі середні пальці, якими вона витягує з деревини комах і дістає серцевину з кокосових горіхів. Інколи слон просто треться об стовбур дерева, щоб почухати частину тіла, яка свербить - це ще не означає, що він користується знаряддям. Проте вчені спостерігали слонів, які відламували гілки і використовували їх для того, щоб почухати на тілі місце, де свербить. У цьому випадку ми можемо говорити про свідоме використання знаряддя.

Тварини дуже по-різному використовують предмети як знаряддя: одні це роблять інстинктивно, для інших, що мають більш розвинений мозок - це результат розумного мислення. Використання предметів може залежати від безлічі чинників. Птахи і ссавці з великим мозком - примати, дельфіни, слони, ворони - легко навчаються, наслідуючи поведінку інших особин свого виду. Наслідування - найкоротший шлях, що веде до використання тваринами знарядь. Побачивши, що діяльність окремої особини особливо результативна, їй починають наслідувати інші тварини. Примати починають користуватися знаряддями ще дитинчатами, під час ігор. Деякі птахи розкривають мушлі молюсків саме так, як навчили батьки.

► Птахи швидко переймають звички та поведінку інших тварин, що не є свідченням їхнього розуму, а швидше говорить про природну цікавість. Знаряддями та іншими предметами користуються декілька видів птахів. Деякі з них використовують незвичайні методи, які є спадковими. Наприклад, сонячна чапля, яка мешкає у тропічних лісах, приманює рибу рухом пір'я по воді і навіть кидає їй шматочки їжі. Подібна поведінка дає ефективний результат, тому вона передається з покоління в покоління. Сонячні чаплі, які живуть поблизу місць, що їх часто відвідують туристи, збирають залишки після пікніків та кидають їх риbam. Деревний дятловий в'юрок витягує комах з-під кори дерев за допомогою паличок або кактусових колючок.

З усіх ссавців найкраще користуються різними знаряддями примати. Форма великого пальця, подібного до людського, і розвинений мозок дозволяють їм застосовувати знаряддя в різних сферах. Так, наприклад, шимпанзе ламають гілки кущів і розганяють ними бруд з поверхні води, щоб напиться; вони чистять шерсть оберемком листя, а зі спресованого листя роблять губку, за допомогою якої витягають воду з труднодоступних місць. Подібною губкою вони збирають залишки мозку з черепа здобичі. Шимпанзе досліджують гнізда диких бджіл за допомогою палиць, термітів і мурашок витягають травинками. Дитинчата шимпанзе переймають корисні навички у досвідчених тварин, вчать у них обробляти гілки для певної мети.

Дякую за увагу!

